

Eesti Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi vahelise Eesti Vabariigi Rootsi Kuningriigi vanglakaristuste täideviimise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu seletuskirja juurde

Märkuste ja ettepanekute tabel

Nr	Ettepaneku/märkuse sisu	JM seisukohad/vastused
Riigiprokuratuur		
1.	Prokuratuur leiab, et kokkuleppe seletuskirja punktis „Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele“ alates lk 82 pole kirjeldatud adekvaatselt mõju prokuratuuri tegevusele ja ressursile ega kohtueelse menetleja ressursile. Paratamatult hakkavad need isikud vanglas kuritegusid toime panema nagu praegu Eestis olevad teised kinnipeetavad. Ükski seleksioon seda täielikult ei välista. Tekivad erimeelsused valvuritega, omavahelised tülid, üritatakse keelatud aineid vanglasse hankida jne. Kohtueelse uurimise peab neis asjus ikkagi läbi viima Eesti, selleks kulub nii uurijate kui prokuröri ressurss eeluurimise juhtimiseks ja vajadusel süüdistuse esindamisel. Ei saa loota, et see menetluste hulk oleks tühine, kui jutt on ligi 600 kinnipeetavast. Suur mõju on ka Tartu Maakohtu ressursile. Lisaks tuleb arvestada tõlkimiskuluga, sest ükski neist isikutest ei oska eesti keelt, tõlki on vaja selliste keelte tõlkimiseks, mille tõlke Eestis on ülinapilt - rootsi keel, araabia keel jm. Tõlkida on vaja menetlustoiminguid, hiljem kõiki tõendeid, vajadusel ka kaitsja abi. Kõik need kulud tuleb katta Eesti riigil.	Arvestatud. Seletuskirja täiendatud. Suurenenud tõlkekuludega võimalusega on lepingu kulude analüüsis arvestatud.
2.	Kokkuleppe artikkel 9 sätestab koostöö Eesti ja Rootsi ametivõimude vahel. Siiski on selle sätte järgi esmajärjekorras menetleja Eesti, sest kuritegu on toime pandud Eesti territooriumil. Igas asjas eraldi kokku leppimine tekitab omakorda haldus- ja menetluskoormust, eriti kuna mingeid selgeid kriteeriume pole.	Arvestatud. Lepingu maksumuse arvutamisel on teadvustatud ka riski, et väliskinnipeetavad võivad panna vanglas toime uusi kuritegusid. Samas ei ole uute kuritegude toimepanemise riski täpne ulatus prognoositav. Vajadusel

	Praegu ei ole vanglas toimuvate kuritegude menetlemise kasvuga võimalik Lõuna Ringkonnaprokuratuuris arvestada, mistõttu tuleks nende juhtumite lahendamine Lõuna-Eesti inimeste turvalisuse arvelt st, et mingi osa kohalikke kuritegusid jääb uurimata. Olemasolevate prokuröride tööjõust selliste menetluste lisandumisel ei piisa.	tuleb nende maandamiseks tagada prokuratuurile lisaressurssi.
3.	Kokkuleppe seletuskirja kohaselt ei pruugi Rootsi kinnipeetavad tegelikult osata piisavalt või üldse inglise keelt. Ka Rootsi elanikkonna üldisest heast inglise keele oskusest ei saa automaatselt järeldada Rootsi kinnipeetavate head inglise keele oskust või nende kinnipeetavate inglise keele oskust, keda soovitakse Eestisse vanglakaristust kandma saata. Vanglateenistus võtab kasutusele meetmed keelebarjääri ületamiseks, sh palkab keeleoskusega ametnikke ja kasutab võimalikke tõlkerakendusi ja tõlgi abi. Prokuratuur märgib, et Eesti Vabariigi põhiseaduse § 52 sätestab, et riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asjaajamiskeel on eesti keel. Välisvangide Eestisse saatmisega vähendatakse eesti keele kasutamist Tartu Vangla töös ja muudetakse inglise keel põhiliseks töökeeleks. Kokkuleppes sätestatakse töökeel kogu vangla asjaajamisele, kuigi kogu asjaajamine ei puuduta ka Rootsi vange.	Teadmiseks võetud. Keele- ja tõlkeküsimused on mõistagi lepinguga kaasnevaks tagajärjeks, mille negatiivsete ilmingute maandamine eeldab lisaressurssi ja/või uute lahenduste kasutuselevõtmist Tartu vanglas. Seonduvalt viidatud põhiseaduse paragrahviga märgime, et kuigi viidatud säte on asjakohane, sätestab sama paragrahvi kolmas lõige ka klausli, mis võimaldab teha erandeid keelekasutuse üldreeglist ja selliseid erandeid leidub ka praegu kehtivatest seadustest (vt VRKS § 10 lg 2 p 1).
4.	Kokkuleppe artikkel 8 (Eesti vanglateenistuse pädevus ja kohustused) lõige 1 Kokkuleppe tõlkes eesti keelde on punktis f korratud sõna „Eesti“ kahekordselt. Kokkuleppe artikkel 11 (Eesti läbiviidav väidetavate kuritegude uurimine) lõige 2 Prokuratuur soovib kõnealusesse lepingu artiklisse lisada menetlusosalisena ka kannatanud või sõnastada artikkel „kinnipeetavate kui menetlusosaliste ülekuulamised“, et vältida tarbetuid vaidluseid.	Arvestatud, teksti muudetud.
5.	Kokkuleppe artikkel 14 (Keel ja õigus teabele) lõiked 3 ja 4 Artiklist ei selgu, kelle kulul tõlkimine toimub. Lisaks pöörab prokuratuur tähelepanu asjaolule, et teadaolevalt peavad Rootsi	Mittearvestatud. Tõlkimise korraldab Eesti. Vastava lisakuluga on arvestatud lepingu eest makstava tasu läbirääkimistel.

	menetlusasutused menetlustesse kaasama vähemalt 120 erineva keele tõlke ning selliste tõlkide leidmise võimekust Eestil olla ei pruugi või on see märkimisväärselt kulukas. Otstarbekas oleks juba lepingu sõlmimisel kokku leppida, et tõlkekulud katab Rootsi. Samuti võiks Rootsi tagada tõlkide leidmise.	
6.	Kokkuleppe artikkel 25 (Põgenemine) Vaidluseid võib tekitada artikli lõige 4. Kui kinnipeetav, arestialune või vahistatu põgeneb, alustatakse vältimatult siseriiklikku kriminaalmenetlust KarS § 328 tunnustel. Kas Rootsi ametiasutustel lasub vastutus nt tagaotsimismääruse väljastamise osas?	Arvestatud. Lepingu teksti muudetud selliselt, et Eestis kriminaalmenetluse läbi viimiseks vajalike määruste väljastamine oleks Eesti pädevuses.
7.	Kokkuleppe artikkel 48 (Rootsi personali puutumatus) lõiked 1 ja 2 Prokuratuuri hinnangul jääb segaseks, kas ja kuidas on puutumatus küsimus seotud kriminaalmenetlusega.	Viidatud artiklis sätestatu kohaselt antakse Rootsi personalile puutumatus kokkuleppe nõuetekohase rakendamise huvides, mitte isikliku kasu saamise eesmärgil. See tähendab, et immuniteti ei saa pahatahtlikult ära kasutada kuritegude toimepanemiseks. Eelnimetatud juhtumi korral loobub Rootsi puutumatusel oma algatusel või Eesti taotlusel igal juhul, kui puutumatus säilitamine takistaks õigusemõistmist ja kui puutumatusel loobumine ei kahjusta eesmärki, milleks see on antud. Puutumatusel loobumine tähendab seda, et isikut on võimalik teo eest vastutusele võtta. Samuti sätestab leping, et Rootsil enesel on igal juhul jurisdiktsioon oma personali suhtes, elik võimalus neid oma tegude eest (kriminaalkorras) vastutusele võtta.
Harju Maakohtu Tallinna kohtumaja		
1.	Viidates kavandatava lepingu artiklitele 8 punkt 4 ja 14 lõige 3, juhime tähelepanu asjaolule, et kinnipeetavate kaebuste arv, mis puudutavad personali tegevust või nende õigusi, võib osutada märkimisväärselt. Seetõttu oleks otstarbekas täpsemalt reguleerida, millised kaebused jäävad Justiits- ja Digiministeeriumi või vangla pädevusse ning millised kuuluvad edasi suunamiseks kohtusse.	Leping on üles ehitatud selliselt, et selles reguleerimata küsimustes kohaldub Eesti õigus. See tähendab ühtlasi, et eriregulatsiooni puudumisel tuleb kaebusi lahendada sarnaselt Eesti vangidega. Ka väliskinnipeetavate suhtes kohaldatakse sarnaselt Eesti vangidega kohustuslikku kohtueelset menetlust,

		mis võimaldab kaebusi ennetavalt lahendada vangla tasemel.
2.	Samuti vajab selgitamist, kes korraldab kinnipeetava emakeelse kaebuse või muu õiguskaitsega seotud dokumendi tõlkimise eesti keelde ja vastupidi. Kui see kohustus jääb kohtute tõlketeenistusele, tuleb arvestada, et töökoormus võib oluliselt kasvada, eriti haruldasemate keelte puhul, kus võib osutuda vajalikuks kasutada eriteenuseid, mis on mahupõhiselt kulukad. Teeme ettepaneku, et kõik tõlkimisega seotud kulud ja korraldus jääks Rootsi kanda või oleksid jagatud viisil, kus Rootsi tagab tõlked inglise keelde ning Eesti tagab vajadusel tõlked inglise keelest eesti keelde.	Teadmiseks võetud. Keele- ja tõlkeküsimused on mõistagi lepinguga kaasnevaks tagajärjeks, mille negatiivsete ilmingute maandamine eeldab lisaressurssi ja/või uute lahenduste kasutuselevõtmist. Suurenenud tõlkekuludega on arvestatud lepingu maksumuse küsimuse arutamisel ning leping on sõlmitud viisil, mis suurenenud vajadusi arvesse võtaks.
3.	Artikliga 9 on reguleeritud üksnes kuritegude menetlemine. Samas jääb analüüsimata, milline võib olla väärtegude toimepanemise ulatus Rootsi kinnipeetavate poolt ning kui suur lisakoormus võib sellest tuleneda Eesti kohtutele väärteomenetluste ja väärteokaebuste lahendamisel (nt vanglates tüüpilised võimuesindaja solvamise väärteoasjad).	Kuna viidatud väärteomenetluste kohtuväliseks menetlejaks on vangide kontekstis vangla ning paljude taoliste sündmuste korral on toimunu tuvastatav ja tõendatav vormikaamera salvestiselt, on kohtumenetlusse jõudvate juhtumite hulk prognoositavalt väike. Näiteks viimase 10 aasta jooksul on Tartus kohtusse jõudnud alla 20 väärteoasja (870-st).
4.	Artiklite 19 punktid 1–6 ning artikkel 21 sätestavad, et Rootsi kohtuotsuse täitmise Eestis otsustab üksnes Justiits- ja Digiministeerium, mille kontroll on sisult pigem formaalne. Ministeeriumi otsus on ka õiguslik alus kinnipeetava Eestisse sisenemiseks ja siin viibimiseks karistuse täitmise ajal (art 21 lg 2). Samas nähtub seletuskirjast (lk 13), et täiendava regulatsioonina edastatakse taotlus ka kohtusse, kus hinnatakse karistuse täideviimise lubatavust Eestis. Samas on kohtul piiratud roll – tal puudub õigus muuta või sisuliselt täpsustada välisriigi kohtuotsust. Kontroll on pigem formaalne, põhinedes eeltäidetud ankeedil ja ilmsete vastuolude tuvastamisel. Menetlustähtaeg on lühike (7 päeva), mis eeldab suurt usaldust Rootsi ametiasutuste andmete suhtes. Seletuskirja kohaselt lubatakse kohtul kasutada pealdisega määrust, arvestades menetlusökoonoomia põhimõtet (lk 14). Samas ei sätesta kehtiv	Arvestatud. Lepingu artiklit 19 on täiendatud viitega ka Eestis läbitavale kohtumenetlusele. Täpsem menetluskord taotluste läbivaatamiseks sätestatakse kriminaalmenetluse seadustikus.

	kriminaalmenetluse seadustik selgesõnaliselt, millisel kujul tuleb karistuse täitmise lubatavust tunnistada, eriti olukorras, kus täitmine toimub Euroopa Liidu õiguse või kahepoolse lepingu alusel. Arvestades, et EL õiguses kehtib vähemalt keeldumise korral üldine põhjendamiskohustus, tuleks täpsustada, millal võib kohus teha pealdisega määruse ning millal on nõutav sisuline põhjendus, tagamaks kooskõla nii Euroopa Liidu õiguse kui ka Eesti põhiseaduslike põhimõtetega.	
5.	Lisaks juhtisime juba varasemas vastuses 07.04.2025 nr 6-3/25-68-2 tähelepanu sellele, et seletuskirjast ei nähtu, kas selline menetluse viiakse läbi KrMS § 481 alusel samuti Harju Maakohus või saaks seda otsustust teha ka vangla asukohajärgne kohus.	Ka (riigisisese) kohtualluvuse küsimus kuulub reguleerimisele riigisisese õiguses. Taotluste lahendamisel ei lähtuta KrMS §-s 481 sätestatust, vaid luuakse selleks eraldi reeglistik. Taotlusi peaks lahendama selleks kõige sobivam kohus. Ühe kaalutava variandina võib taotluste lahendamiseks sobida ka vangla asukohajärgne kohus.
6.	Samuti ei nähtu seletuskirjast, milline on muudatuse mõju kohtu(-te) koormusele.	Arvestatud. Kohtute koormuse mõju on välja toodud seletuskirjas ja sellega on rendihinna kujundamisel arvestatud.
Eesti Advokatuur		
7.	Kui kaitsjad peavad hakkama sõitma iga uurimistoimingu ja advokaadi menetlustoimingu jaoks Viru või Tallinna vanglasse, kaasneb sellega väga kaalukas riigi õigusabi kulude kasv, advokaatide tööaja ebamõistlik kasutamine ja õigusabi kvaliteedi kahanemine, sest kliendiga vajalik mahus otsesuhtlus muutub raskesti teostatavaks. Seetõttu tuleks jätta Tartu vanglasse ka kinnipeetavad, kellega on kaitsjatel vaja teha kriminaalmenetluse seadustikust tulenevaid kohustuslikke toiminguid. Kui eelmises lõigus mainitud kinnipeetavaid pole siiski võimalik Tartu vanglasse jätta, peaks kaitsjatele olema tagatud Viru ja Tallinna vanglasse paigutatud klientidega suhtlemiseks ja neile kriminaaltoimiku tutvustamiseks tõrgeteta toimiv veebilahendus, mis tagab advokaadi ja kliendi vahelise suhtluse täieliku konfidentsiaalsuse ning võimaldab advokaadil	Seletuskirja täiendatud. Kohtueelses menetluses osalevaid vahistatuid ümber ei paigutata. Ümber paigutatakse kohtumenetluses osalevad vahistatud ja kinnipeetavad. Kohtumenetluses osalevate vahistatute külastamine võib kaasa tuua ajakulu, kui video vahendusel ei ole võimalik kohtumist korraldada. Võimalik on alustada läbirääkimisi, et luua lahendus, kuidas advokaadid saaksid läbi video, st ekraani vahendusel, tutvustada vahistatule dokumente. Sellise lahenduse loomine aitaks vältida õigusabikulude kasvu ja advokaatide tööaja ebamõistlikku kasutamist. Lahenduse loomiseks on vajalik kaasata ka prokuratuur.

	tutvustada kliendile dokumente ja videomaterjale	
Tallinna Halduskohus		
1.	Eelnõust ei nähtu, et analüüsitud oleks mõju kohtusüsteemile, eelkõige halduskohtutele. TlnHK hinnangul on mõju oluline. Halduskohtutele esitati 2024. a-l 3385 kaebust, mis on viimase 10 aasta suurim kaebuste hulk. Ca 288 kaebuse lisandumine tähendaks koormuse täiendavat kasvu 8,5%. Võrreldavalt suureneb ringkonnakohtute ja Riigikohtu töömaht. Selline töömaht, kui kohtunike ja tugipersonali arv ei suurene, tähendab perspektiivis, et halduskohtud suudavad aasta jooksul lahendada vähem kohtuasju, kui algab uusi kohtuasju. See tähendab omakorda, et kõigi kohtuvaidluste kestus halduskohtutes (sh sotsiaalvaldkonna vaidlused, keskkonnavaidlused, maksuvaidlused, ehitus- ja planeerimisalased vaidlused) pikeneb ajas ja seda progresseerub. Tegemist on tõhusa õigusemõistmise põhimõtte olulise riivega. Eeltoodust tulenevalt peab halduskohtutele täiendava töömahu planeerimisega (s.o kõnealuse välislepingu sõlmimisega) kaasnema ka vastava ressursi ettenägemine halduskohtutele.	Arvestatud. Läbirääkimistel on meeles peetud, et väliskaristuste täideviimisega Eestis võib kasvada kohtute koormus. Samas ei ole üheselt ennustatav, kui suureks kujuneb kaebuste hulk. Näiteks moodustavad arvestatava hulga Eesti kinnipeetavate kaebustest väike osa vanglapopulatsioonist, samuti tuleb arvestada ka teatavate vaidluste aktuaalsusega ja selle kadumisega mingis ajaperioodis (ajaloolise näitena nt kambripind jms). On selge, et kohtute lisanduva töö katmiseks tuleb kohtutele eraldada lisaressursse.
Tartu Halduskohus		
1.	Eelnõu kohaselt on plaanis Eestisse tuua karistust kandma 600 süüdimõistetud isikut, mis võimaldab prognoosida, et kohtusüsteemil tuleb lahendada täiendavalt ligi 300 lisanduvat kaebust aastas. Sellel on kohtusüsteemile, arvestades olemasolevat ressursi, väga oluline mõju, sest ühe aasta jooksul ligi 300 kaebuse menetlemine viib sisuliselt mitme täiendava kohtunikukoha loomise vajaduseni. Kohtute töökoormusmetoodika järgi on ühe kohtuniku aastane töömaht kohtuasjade lahendamiseks arvestuslikult 1600 tundi ning ühe kaebuse hinnanguline töömaht on 9,66 kohtuniku töötundi (millele lisanduvad tugipersonali töötunnid). Arvestada tuleb ka	Arvestatud. Läbirääkimistel on meeles peetud, et väliskaristuste täideviimisega Eestis võib kasvada kohtute koormus. Samas ei ole üheselt ennustatav, kui suureks kujuneb kaebuste hulk. Näiteks moodustavad arvestatava hulga Eesti kinnipeetavate kaebustest väike osa vanglapopulatsioonist, samuti tuleb arvestada ka teatavate vaidluste aktuaalsusega ja selle kadumisega mingis ajaperioodis (ajaloolise näitena nt kambripind jms). On selge, et kohtute lisanduva töö katmiseks tuleb kohtutele eraldada lisaressursse.

	sellega, et hetkel Tartu Vanglas kinni peetavad isikud võivad samaaegselt hakata vaidlustama enda ümberpaigutamist teise vanglasse.	Paigutamisotsuse vaidlustamisega seoses märgime, et selle otsuse teeb Rootsi ning seda saab vaidlustada Rootsi kohtus (vaidlused tuleb pidada enne kinnipeetava Eestisse toomist).
--	--	---